

A Critique on the Persian Translation of Umberto Eco's Book *Art and Beauty in the Middle Ages*

Mojde Makhlesi*

Abstract

Reviewing the Persian translation of Umberto Eco's "*Art and Beauty in the Middle Ages*" (translated by Faride Mahdavi Damghani), is the subject of this article. The article does not concentrate on evaluating the original book, which is widely acknowledged by those who are involved in this field, and just outlines its subjects, chapters, and also its importance. In order to review the translation, the first 25 pages of the Persian text have been checked against the English one, which is introduced as the source of translation, and the errors have been divided into four categories and in each case, in addition to an explanation, the suggested translation is provided, too. The large quantity of errors is eloquent of the necessity for a serious revision to the translation of such an important book, which is usually used as a source by students and those who are interested in art and aesthetic studies.

Keywords: Translation, Art, Aesthetics, the Middle Ages, Umberto Eco.

* PhD Candidate in Comparative and Analytic History of Islamic Art, University of Art, Tehran, Iran,
Mojde.makhlesi@gmail.com

Date received: 21/01/2021, Date of acceptance: 28/06/2021

Copyright © 2018, This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

نقدی بر کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی

مژده مخلصي*

چکیده

بررسی و نقد کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی، اثر اومبرتو اکو و ترجمه فریده مهدوی دامغانی، موضوع مقاله پیش‌روست. روی صحبت این نوشتار بر کیفیت ترجمه این کتاب است و نقد و بررسی کتاب اصلی، که به قدر کافی نزد اهل این حوزه شناخته شده و معتبر است، محل تمرکز نخواهد بود و تنها به اختصار به پیشینه، مباحث، سرفصل‌ها، و نیز اهمیت آن پرداخته خواهد شد. به منظور ارزیابی کیفیت ترجمه، ۲۵ صفحه نخست از متن فارسی کتاب مزبور با نسخه انگلیسی آن، که به عنوان منبع در ابتدای کتاب آمده، مقابله شده و انتقادات در چهار مقوله دسته‌بندی و ارائه شده‌اند و در هر مورد، علاوه بر توضیح، ترجمه‌ای نیز پیشنهاد شده است. شمار فراوان ایرادات وارد شده از لزوم بازنگری جدی در ترجمه کتابی چنین بااهمیت، که غالباً به عنوان منبع مورد استفاده دانشجویان و علاقه‌مندان مباحث مربوط به هنر و زیبایی‌شناسی قرار می‌گیرد، سخن می‌گوید.

کلیدواژه‌ها: ترجمه، هنر، زیبایی‌شناسی، قرون وسطی، اومبرتو اکو.

۱. مقدمه

گرچه سنت ترجمه متون از زبانی به زبان دیگر در گسترش دانش در عرصه‌های مختلف حائز نقشی به‌سزااست، عدم دقت در این کار و انتشار ترجمه‌های نابایسته می‌تواند به همان نسبت آسیب‌رسان باشد، چراکه اغلب اوقات مخاطب با فرض صیانت و امانت در

* دانشجوی دکتری، تاریخ تطبیقی و تحلیلی هنر اسلامی، دانشگاه هنر، تهران، ایران، Mojde.mokhlesi@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۰۲، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۰۷

ترجمه‌ای که در دست دارد به مطالب آن اطمینان می‌کند و متن اصلی را خوانده می‌انگارد. این امر اهمیت ترجمه و کار خطیر مترجمان را متذکر می‌شود و لزوم توجه به ترجمه متون و نقد آن‌ها را، به‌ویژه در مورد متون مهمی که جنبه آموزشی دارند، مبرهن می‌سازد.

کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی، تألیف اومبرتو اکو، نیز از جمله کتاب‌های مهم در باب هنر و زیبایی‌شناسی است که به فارسی ترجمه شده است. این نشانه‌شناس، منتقد ادبی، فیلسوف، استاد دانشگاه، و رمان‌نویس ایتالیایی، به‌طور ویژه در زمینه زیبایی‌شناسی قرون وسطی صاحب‌نظر بوده و کتاب دیگری هم در این باب، تحت عنوان زیبایی‌شناسی *توماس آکوئیناس*، به رشته تحریر درآورده است. حتی رمان مشهور وی، *نام گل سرخ*، نیز دارای مضامینی در مورد مطالعات قرون وسطی است. متن موجز اکو با صفاتی هم‌چون هوشیارانه، دارای اندیشه‌های بدیع و عالمانه، تفکربرانگیز، صریح، و... ستایش شده است و مطالعه آن برای دستیابی به دیدگاهی کلی در این باب، که البته جزئیات لازم را نیز در بر خواهد داشت، توصیه شده است.^۱ از این رو، منبع مناسبی برای دانشجویان است و ترجمانی درخور را می‌طلبد.

اهمیت کتاب مطرح‌شده و لزوم ارزیابی ترجمه آن سبب نگارش نوشتار حاضر است. این پژوهش بر کیفیت ترجمه و بیان کاستی‌ها و ابهامات آن متمرکز خواهد بود و به ماهیت و اهمیت کتاب اصلی، که به قدر کافی نزد اهل این حوزه شناخته‌شده و معتبر است، به تفصیل پرداخته نخواهد شد، چراکه ورود به این موضوع مبحثی طولانی را در پی خواهد داشت که از حوصله این نوشتار خارج است. نسخه فارسی کتاب مزبور با عنوان هنر و زیبایی در قرون وسطی در صفحات پیش‌رو محل نقد و بررسی قرار خواهد گرفت و ایرادات وارد مطرح خواهند شد. ابتدا کتاب به اجمال معرفی شده و سپس در بخش ارزیابی ترجمه ذکر اشکالات مربوط به ۲۵ صفحه نخست کتاب رفته است. انتقادات در چهار مقوله دسته‌بندی و ارائه شده‌اند و در هر مورد ترجمه‌ای که به نظر مناسب بود نیز آمده است. گفتنی است که پیش‌تر این ترجمه هیچ‌گاه مورد بررسی قرار نگرفته و نقدی بر آن نگاشته نشده است.

۲. معرفی کتاب

کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی، چنان‌که اومبرتو اکو، در مقدمه نسخه انگلیسی آن اظهار می‌دارد، «در ۱۹۵۸ نگارش و در ۱۹۵۹ منتشر شد، با عنوان *Sviluppo dell Estetica Medievale*، به مثابه فصلی مجزا از یک کتاب راهنمای چهارجلدی

در باب تاریخ زیبایی‌شناسی که به دست نویسندگان مختلف تألیف شده بود».^۲ کتاب از یک درآمد و یازده فصل (فصل آخر همانا نتیجه‌گیری است) تشکیل شده است و همان‌گونه که قبلاً ذکر شد، با وجود بهره از ایجاز،^۳ توانسته است مسائل مهم مربوط به زیبایی‌شناسی قرون وسطی را تحت پوشش قرار دهد و دیدگاه کلی مناسب را به دانشجویان و علاقه‌مندان این حوزه عرضه کند.

در این کتاب معتبر و پرشور، رمان‌نویس و فیلسوف نام‌دار ایتالیایی، اومبرتو اکو، خلاصه‌ای عالمانه را از عقاید زیبایی‌شناسانه قرون وسطی ارائه می‌دهد. اکو با کنار هم نشاندن الهیات و علم، شعر و عرفان، رابطه موجود میان نظریه‌های زیبایی‌شناسی و تجربه زیبایی‌شناختی و رسوم فرهنگی قرون وسطی را می‌کاود.^۴

فصول کتاب به مباحثی هم‌چون «قریحه زیبایی‌شناسانه قرون وسطی، زیبایی استعلایی، زیبایی‌شناسی تناسب، زیبایی‌شناسی نور، نماد و تمثیل، ادراک هنری، ظهور و زوال زیبایی‌شناسی موجود زنده، نظریه‌های هنر، الهام و جایگاه هنر» و غیره می‌پردازند و چنان‌که پیداست اهم مطالب پیرامون هنر و دیدگاه رایج آن عصر در قبال موضوع زیبایی‌شناسی را در بر می‌گیرند.

آشکار است که درک هر مفهومی مستلزم آگاهی از تاریخ و روند شکل‌گیری آن است و مسلماً مباحث مربوط به زیبایی‌شناسی و فلسفه هنر را بدون شناخت هنر و تفکر قرون وسطی، که در اهمیت و تأثیرگذاری آن شک و شبهه‌ای نیست، نمی‌توان پی‌گرفت، چنان‌که برای مثال، جلد دوم از کتاب سه‌جلدی *History of Aesthetics*، اثر ولادیسلاف تاتارکیویچ، به‌طور کامل به این دوره اختصاص یافته است.^۵ اومبرتو اکو از مهم‌ترین نظریه‌پردازان هنر و اندیشه قرون وسطی و کتاب مورد بحث یکی از مهم‌ترین کتاب‌ها در این باب است.

برگردان کتاب به زبان انگلیسی با عنوان *Art and Beauty in the Middle Ages* را، که در سال ۱۹۸۶ در دانشگاه ییل منتشر شده است، هیو بردین، استاد ارشد دانشکده فلسفه مدرسی دانشگاه کوبین، به‌انجام رسانیده و از دیدگاه منتقدان متعدد به سلاست و روانی متصف است. اکو، در مقدمه‌ای که بر نسخه انگلیسی نگاشته، از بردین برای ترجمه شایسته‌اش سپاس‌گزاری کرده است (Eco 1986). شاید تسلط مترجم به موضوع را بتوان مهم‌ترین عامل موفقیت این ترجمه دانست.

ترجمه فارسی کتاب را در سال ۱۳۸۱ موسسه نشر تیر چاپ و منتشر کرده و مترجم آن خانم فریده مهدوی دامغانی است و در ابتدای کتاب نسخه انگلیسی یادشده به‌عنوان منبع ترجمه معرفی شده است.

۳. ارزیابی ترجمه

برای ترجمه هرگونه متنی حضور سه ویژگی نزد مترجم الزامی است: تسلط به زبان مبدأ، تسلط به زبان مقصد، و نیز اشراف بر موضوع. البته این سه امر جدا از مواردی هم‌چون دقت، صیانت، امانت، و...، که ذیل اخلاق ترجمه قرار می‌گیرند، مطرح می‌شوند. تسلط بر هر دو زبان مبدأ و مقصد موجب می‌شود تا مترجم، ضمن درک صحیح مطالب ذکرشده، آن‌ها را به نحوی انتقال دهد که برای مخاطب مأنوس و قابل فهم باشد. اشراف بر موضوع نیز، علاوه بر اثرگذاری در نحوه درک و انتقال، گزینش معادل‌های مطلوب و مناسب برای واژگان و اصطلاحات تخصصی را به هم‌راه خواهد داشت. پیترو نیومارک در کتاب *A Textbook of Translation* اظهار می‌دارد که تسلط به زبان مبدأ و موضوع، از نظر میزان اهمیت، پس از حساسیت به زبان (به‌طور کلی) و چیره‌دستی در نگارش به زبان مقصد قرار می‌گیرند (Newmark 1988). به هر حال، مبرهن است که در صورت غیاب هریک از این موارد ترجمه نه تنها یاری‌رسان نخواهد بود، بلکه موانعی را پیش‌پای خواننده خواهد نهاد.

آنچه در این بخش می‌آید حاصل مقابله خط‌به‌خط برگردان فارسی کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی با نسخه انگلیسی آن است. در این بررسی، علاوه بر نادرستی ترجمه بسیاری از عبارات و واژه‌ها، اشکالات عمده‌ای دیده شد که از آن جمله می‌توان به این موارد اشاره کرد: اطناب در بیان عبارات و جملات، برهم‌زدن نظم و ترتیب نگارش نویسنده و جابه‌جایی بندها، رعایت نکردن قواعد نگارش نقل قول‌ها، اعمال تغییر در نشانه‌گذاری‌ها، ختم مکرر جملات با...، بی‌توجهی به زمان و صیغه افعال، حذف یا ایجاد تغییر در بسیاری از پانویس‌ها، و غیره.

تمامی موارد ذکرشده و نیز موارد دیگری که از ذکر آن‌ها صرف‌نظر شد حائز اهمیت‌اند. آنچه در نوشتار حاضر می‌آید خطاهایی است که تغییر معنا و مفهوم را به دنبال داشته و از ذکر مواردی که بیان مترجم توانسته به هر ترتیب معنا را انتقال دهد پرهیز شده است، چراکه می‌توان گفت در غیر این صورت بیش‌تر جملات از انتقاد مصون نمی‌ماندند.

به منظور جلوگیری از اطالة کلام و به عنوان نمونه‌ای از کل کتاب، به ذکر ایرادات مربوط به ۲۵ صفحه نخست کتاب (اکو ۱۳۸۱: ۴-۲۹) بسنده شده است.^۶ انتقادات در چهار مقوله دسته‌بندی شده‌اند: ۱. ترجمه نادرست عبارات، ۲. ترجمه نادرست واژه‌ها، ۳. واژه‌ها و عبارات ترجمه نشده، ۴. افزودن بر متن اصلی. ترتیب ارائه بدین صورت است که در هر مورد ابتدا متن انگلیسی، سپس ترجمه کتاب یادشده، و در آخر و به دنبال علامت (*)

ترجمه‌ای که به‌نظر مناسب بود آمده و توضیحی نیز ضمیمه شده است. در ترجمه‌های پیش‌نهادی تلاش شده است تا فقط اشتباهات اصلاح شوند و تا حد امکان ترجمه لفظی باشد و گرنه می‌توان هریک از جملات را روان‌تر نیز ترجمه کرد. در تمامی قسمت‌ها، عبارات و واژه‌های موردانتقاد با قلم سیاه مشخص شده‌اند.

۱.۳ ترجمه نادرست عبارات

1. In comparison with **the eleven centuries covered by this overview of medieval aesthetics** and ...

- در مقایسه با قرون یازدهم میلادی، که سرشار از مباحثی مربوط به اصول زیبایی‌شناسی بوده است و... (اکو ۱۳۸۱: ۴، سطر ۱-۲).
- * در مقایسه با یازدهم قرنی که این مرور کلی زیبایی‌شناسی قرون وسطی تحت پوشش قرار داده است و...

توضیح: اگر عبارت به صورت the eleventh century می‌آمد، مقصود نویسنده قرن یازدهم می‌بود، اما مبرهن است که منظور یازدهم قرنی است که تحت پوشش کتاب قرار دارند. درضمن، یک قرن (یازدهم) جمع بسته نمی‌شود. فاعل جمله «این مرور کلی زیبایی‌شناسی قرون وسطی» است که به‌صورت مجهول و در پی «by» آمده (شیوه‌ای بس رایج در دستور زبان انگلیسی)، اما با عدم تشخیص این امر ترجمه‌ای مغایر با منظور نویسنده ارائه شده است.

2. ... this book was written in 1958 and published in 1959, as '**Sviluppo dell' estetica medievale**', a single chapter of a four volume handbook on the history of aesthetics, written by various authors (Momenti e problemi di storia dell'estetica, Milano, Marzorati, 1959, vol. 1: 'Dall'antichità classica al barocco', pp. 115-230).

- ... این کتاب در سال ۱۹۵۸ به‌رشته تحریر درآمد و در سال ۱۹۵۹ چاپ و منتشر گشت. فصلی از میان فصول کتاب *Dall'Antichità Classica al Barocco*، که نخستین جلد کتاب درباره تاریخ اصول زیبایی‌شناسی به‌شمار می‌رفت که به‌وسیله نویسندگان گوناگون به‌رشته تحریر درآمد بود و در کتابی تحت عنوان *Momenti e Problemi di Storia dell'Estetica* که از سوی انتشارات مازراتی در میلان در ۱۹۵۹ انتشار یافت (همان: ۴، سطر ۶-۱۱).

- * این کتاب در ۱۹۵۸ نگارش و در ۱۹۵۹ منتشر شد، با عنوان *Sviluppo dell'Estetica Medievale*، به مثابه فصلی مجزا از یک کتاب راه‌نمای چهارجلدی در باب تاریخ زیبایی‌شناسی که به دست نویسندگان مختلف تألیف شده بود:

(*Momenti e problemi di storia dell'estetica*, Milano, Marzorati, 1959, vol. 1: 'Dall'antichita classica al barocco, pp. 115-230).

توضیح: مشخصات کتاب‌شناختی ارائه‌شده نویسنده را نباید وارد ترجمه کرد. این امر به تشتت و نامفهومی جمله انجامیده و درک مقصود نویسنده را با مشکل روبه‌رو کرده است. صحیح آن است که مشخصات کتاب‌شناختی هم‌چون خود نویسنده و با رعایت امانت انتقال داده شوند.

3. My original contribution (if any) to the studies on medieval aesthetics was my book on the theory of beauty in Aquinas published in 1956.

- تنها تلاشی که به نظر حقیرانه خود من، ماهیتی غیرمعمول داشته است، کتابی است که درباره اصول زیبایی‌شناسی قدیس سن توماداکن نگاشته‌ام که در سال ۱۹۵۶ چاپ شد (همان: ۵، سطر ۱۴-۱۷).

- * سهم اصیلی که من در مطالعات در باب زیبایی‌شناسی قرون وسطی ادا کرده‌ام (اگر سهمی بوده باشد)، کتابم بود در باب نظریه زیبایی نزد آکوئیناس که در سال ۱۹۵۶ منتشر شد.

توضیح: «contribution» به «تلاش» و «original» به «غیرمعمول» ترجمه شده که هر دو نادرست‌اند و ادامه جمله محذوف است. عبارت «نظر حقیرانه خود من» در متن دیده نمی‌شود و به نظر می‌رسد حاصل برداشت مترجم از عبارت مابین دو هلال (if any) بوده است. بدون شک، آوردن برداشت‌های شخصی مترجم در برگردان متن جایز نیست و باید ترجمه دقیق را آورد تا خواننده بدون واسطه با متن روبه‌رو شود.

4. My standpoint was not a neo-Scholastic one, and I did not try to demonstrate that these old theories were still giving acceptable answers to our contemporary problems. However, I did try to show to what extent their problems and their answers could be understood by a contemporary reader, even when they appeared to be far removed from his/her concerns.

- من هرگز نکوشیدم نظریه‌ای نواسکلاستیکی از خود ارائه کنم، ثابت کنم که و یا بکوشم این نظریات قدیمی، هنوز هم می‌توانند پاسخ‌هایی قابل قبول به

مشکلات معاصر ما فراهم آورد. با این حال، سعی کردم نشان دهم که مشکلات قرون وسطاییان تا چه اندازه گسترده بوده است، و پاسخ آنان را به گونه‌ای ساده‌نویسی کرده‌ام تا خوانندگان امروزی، به خوبی به درک آن‌ها نائل آیند (همان: ۶، سطر ۹-۱۴).

- * دیدگاه من، دیدگاهی نئواسکولاستیک نبود و نکوشیدم تا اثبات کنم که این نظریه‌های قدیمی هنوز هم پاسخ‌هایی قابل قبول به مسائل زمان ما ارائه می‌کردند. گرچه تلاش کردم تا نشان دهم که مسائل و پاسخ‌های آنان تا چه اندازه می‌توانست از سوی خواننده‌ای معاصر درک شود، حتی زمانی که به نظر می‌رسید بسیار از دغدغه‌های او فاصله گرفته باشند.

توضیح: در جمله نخست، برخلاف آنچه در ترجمه آمده، نویسنده به «دیدگاه» خود اشاره کرده و از «نظریه» سخنی به میان نیاورده است و در ادامه مترجم با جابه‌جایی دو فعل «ثابت کردن» و «کوشیدن» جمله فارسی را دچار اشکال کرده است. در جمله پایانی نیز، «their answers» مفعول فعل مجهول «could be understood» است که فاعل آن در پی «by» آمده و همانا «خواننده‌ای معاصر» است، حال آن‌که مترجم اول شخص مفرد (یعنی نویسنده) را فاعل جمله گرفته و به «ساده‌نویسی کردن» «پاسخ آنان» اشاره کرده است که در متن اصلی دیده نمی‌شود. در ضمن، برخلاف ترجمه، نویسنده از «گسترده‌گی مشکلات قرون وسطاییان» سخن نگفته و عبارت «تا چه اندازه» مربوط است به «قابل درک» بودن «پاسخ‌های آنان» برای «خواننده‌ای معاصر».

5. I thank Hugh Bredin for having made the English translation **more palatable** than the Italian original, but **at that time I shared all the typical flaws of young (Italian) scholars and I believed that a tortured syntax was a respectable symptom of wisdom and maturity.**

- به هر حال، از هوگ بردین سپاس گزارم که ترجمه انگلیسی آن را به مراتب زیباتر از متن اصلی آن که به زبان ایتالیایی است، درآورده است؛ اما به هر حال، هنوز معتقدم که جمله‌بندی‌های بسیار پیچیده و بغرنجی که به کار برده‌ام، در آن دوران، به عنوان یک «متفکر جوان ایتالیایی» تصور می‌کردم بهترین شیوه معرفی کتابی «آبرومندانه»، و به نشانه خرد و فرزانی و پختگی ذهنی است، موجب می‌شود تا این کتاب دارای نقایصی باشد (همان: ۷، سطر ۱-۷).

- * از هیو بردین برای آن‌که ترجمه انگلیسی را خوش‌آیندتر از اصل ایتالیایی آن به‌انجام رسانیده است سپاس‌گزارم، اما در آن زمان من در تمامی اشتباهات رایج میان متخصصان جوان (ایتالیایی) سهم بودم و باور داشتم که نحوی بغرنج نشانه‌ای معتبر از فرزاندگی و بلوغ ذهنی است.

توضیح: نویسنده به «سهم‌بودن در اشتباهات رایج میان متخصصان جوان ایتالیایی» اشاره کرده است که در ترجمه فارسی دیده نمی‌شود و درعوض توضیحاتی آمده که، علاوه بر آن‌که از جهت دستوری دچار اشکال است، در متن وجود ندارد. ترجمه باید تا حد امکان با متن اصلی قرابت داشته باشد و اصول صیانت و امانت‌داری را رعایت کند.

6. I would certainly rewrite the conclusion, taking into account other aspects of contemporary aesthetics (and semiotics) that can be compared with the Medieval thought.

- به‌همان‌نسبت، نتیجه‌گیری طولانی‌تری می‌نگاشتم، و به بررسی جنبه‌های دیگری از اصول زیبایی‌شناسی معاصر (و علم نشانه‌شناسی) می‌پرداختم که با اندیشه قرون وسطایی مطابقت داشته باشد (همان: ۷، سطر ۹-۱۱).

- * مسلماً نتیجه را با در نظر گرفتن سایر جنبه‌های زیبایی‌شناسی (و نشانه‌شناسی) معاصر که می‌توانند با اندیشه قرون وسطایی مقایسه شوند بازنویسی می‌کردم.

توضیح: نویسنده هیچ اشاره‌ای به «نگارش نتیجه‌گیری طولانی‌تر» نکرده و «rewrite» به‌معنای «بازنویسی کردن» است. ضمن آن‌که از «بررسی جنبه‌های دیگری از اصول زیبایی‌شناسی معاصر» سخن نگفته و مقصود او، باتوجه به عبارت «taking into account»، بازنویسی نتیجه «با در نظر گرفتن» این موارد است.

7. I try to decide, in short, whether aesthetic theory provided effective answers to those questions which arose from the enjoyment, and the production, of whatever it was that beauty signified for medieval man;

- به‌طور خلاصه، سعی دارم نتیجه بگیرم که آیا نظریه زیبایی‌شناسی موفق شده بود پاسخ‌هایی مؤثر و مفید به سؤالاتی که از لذت و تفریح، و تولیدات نشئت می‌گرفته است ارائه کند، و این‌که اساساً زیبایی دارای چه معنا و مفهومی برای انسان قرون وسطایی بوده است؟ (همان: ۹، سطر ۱۶-۱۸).

- * خلاصه کلام، تلاش می‌کنم تا بدین نتیجه برسم که آیا نظریه زیبایی‌شناختی به پرسش‌هایی که برخاسته از لذت از زیبایی و فراآوری آن بودند، به هر معنایی که انسان قرون وسطایی از زیبایی مراد می‌کرد، پاسخ‌های مؤثری می‌داد. توضیح: مترجم این‌جا با تقسیم یک جمله دویخشی به دو جمله مجزا معنایی کاملاً متفاوت با آنچه نویسنده بیان کرده ارائه داده است.

8. Now clearly, if by aesthetics one meant a particular conception of art –for instance, Croce’s theory that art is the lyrical intuition of feeling_ then it would indeed be the case that medieval philosophy yielded no such ‘aesthetics’.

- حال، چنان‌چه (با کمک اصول زیبایی‌شناسی)، آدمی مایل باشد از فرایند هنری به‌خصوصی سخن بگوید، (برای مثال بیان نظریه کروچه که معتقد بود: «هنر، همانا حس ادراک مافوق روحی شاعرانه‌ای از احساس است...») آن‌گاه به‌راستی می‌توان گفت که فلسفه قرون وسطی هرگز در برابر چنین اصول زیبایی‌شناسی، سر تسلیم فرود نیاورد! (همان: ۱۰، سطر ۱۴-۱۰).

- * حال به‌وضوح، اگر کسی از زیبایی‌شناسی تصویری خاص از هنر را منظور داشته باشد – برای مثال، نظریه کروچه که هنر شهود شاعرانه احساس است – آن‌گاه این امر به‌واقع می‌تواند درست باشد که فلسفه قرون وسطی هرگز چنین «زیبایی‌شناسی» ای بار نیاورد.

توضیح: در این مورد، علاوه‌بر آن‌که مقصود نویسنده درک و منتقل نشده است، معادل‌ها نیز نادرست‌اند؛ به‌ویژه واژه «yield» به‌معنای «بارآوردن» آمده (که معنای اصلی آن است)، و مترجم آن را به «سر تسلیم فرودآوردن» (که از معناهای فرعی است) برگردانده که معادلی نادرست است و معنای جمله را دچار اشکال کرده است.

9. But this kind of reduction _ a reduction of the inquiry into art and the beautiful, which every epoch undertakes for itself, to the production of a particular aesthetics _ is based upon a misunderstanding of method and an inexplicable warping of historical perspective.

- اما کنج‌کاوی ما در قلمرو هنر و زیبایی (که در هر دورانی از تاریخ بشری، آن‌هم در جهت آفرینش آثاری زیبا، همه افکار و اندیشه اندیشمندان و خردمندان را به‌خود مشغول ساخته است)، پیوسته براساس نوعی «عدم درک واقعی» از شیوه

صحیح، و تجلی مطلقاً توضیح‌ناپذیر برخی از ژرف‌نمایی‌های تاریخی، پایه‌ریزی شده است (همان: ۱۰، سطر ۱۴-۱۸).

- * اما این نوع فروکاهش-فروکاهش تحقیق درباره هنر و امر زیبا، که هر دورانی عهده‌دار آن برای خود می‌شود، به فراآوردن یک زیبایی‌شناسی خاص-مبتنی بر سوءتفاهم درخصوص روش و انحرافی تبیین‌ناپذیر از نظرگاه تاریخی است.

توضیح: «reduction» که به معنای «فروکاهش» است به «کنج‌کاوی» ترجمه شده و همین واژه‌گزینی نادرست برگردان کل جمله را با اشکال جدی روبه‌رو کرده است. ترجمه عبارت قرارگرفته بین خطوط فاصل نیز به کلی اشتباه است: مشغول‌بودن «همه افکار و اندیشه اندیشمندان و خردمندان» و «آفرینش آثاری زیبا» در متن اصلی دیده نمی‌شود، بلکه بحث «تحقیق درباره هنر و امر زیبا» و کاستن آن «به فراآوردن یک زیبایی‌شناسی خاص» در «هر دوران» مطرح است.

10. ..., doctrines too often **dismissed as** being far removed from our present interests.

- ... نظریاتی که در اغلب وقت‌ها، به قدری از توجه و علاقه ما به دور است که به سختی می‌توان به درک آن‌ها نائل آمد (همان: ۱۱، سطر ۹-۱۱).

- * ... آموزه‌هایی که اغلب اوقات با این عنوان که بسیار از علایق حال حاضر ما فاصله دارند مورد توجه قرار نگرفتند.

توضیح: علاوه بر نادرستی معادل به کاررفته برای فعل «dismiss»، «as» نیز به «به قدری» برگردانده شده و در نتیجه ترجمه عبارت با منظور نویسنده مغایرت یافته است.

11. For within each particular system **references to aesthetic issues are often scattered and hard to synthesise**, ...

- زیرا همواره در داخل هر نظام خاصی، اظهارات نظری درباره اصول زیبایی‌شناسی ارائه شده است، که به سختی می‌توان موفق به تحلیل و یا درک آن‌ها شد (چراکه عمیقاً ریشه در مباحث فلسفی دارد...) (همان: ۱۱، سطر ۱۸-۲۰).

- * زیرا درون هر نظام ویژه اشارات به امور زیبایی‌شناسانه غالباً پراکنده بوده و تلفیق آن‌ها دشوار است،...

توضیح: چندین معادل نادرست در این جمله کوتاه به چشم می‌خورد و ترجمه عبارت به کلی غلط است. برای مثال واژه «scattered» به معنای «پراکنده» است که در ترجمه حذف

نقدی بر کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی (مژده مخلصی) ۳۶۳

شده و واژه «synthesise» به معنای «تلفیق کردن» است که به «تحلیل یا درک» کردن برگردانده شده است. درضمن، عبارت بین دو هلال به متن افزوده شده است.

12. Gradually there developed a metaphysics and epistemology of the beautiful. .

- به تدریج، فلسفه خاصی در راستای معرفت‌شناسی و نظریه‌پردازی‌های فلسفی درباره موضوع زیبایی شکل گرفت... (همان: ۱۲، سطر ۱۰-۱۱).

- * به تدریج، متافیزیک (مابعدالطبیعه) و معرفت‌شناسی امر زیبا در این زمان نضج یافت.

توضیح: متن از «متافیزیک و معرفت‌شناسی امر زیبا» سخن گفته و مترجم، بدون توجه به محل قرارگیری «and» و آوردن عبارات اضافی، معنای جمله را مخدوش کرده است.

13. The Medieval Aesthetic Sensibility

- حساسیت زیبایی‌شناسی در قرون وسطی (اکو ۱۳۸۱: ۱۳، عنوان فصل)

- * قریحه زیبایی‌شناسانه قرون وسطایی

توضیح: «aesthetic» این‌جا صفتی برای «sensibility» (گزینش معادل برای خود این واژه نیز دچار اشکال است) است که به صورت اسم ترجمه شده است.

14. - a response which was also elicited by doctrine and theory, but which expanded far beyond the intellectual and the bookish -

- (واکنشی که با نظریه استنباط، به توضیح آن همت گماشته می‌شد، اما هم‌زمان در سطحی بسیار فراتر از میزان درک ذهنی همگان قرار می‌گرفت...) (همان: ۱۴، سطر ۱۹-۲۰).

- * واکنشی که از آموزه و نظریه نیز استنباط می‌شد، اما بسی فراتر از روشن‌فکران و اصحاب کتاب گسترش یافت -

توضیح: «استنباط‌شدن از نظریه و آموزه»، به «نظریه استنباط» ترجمه شده که کاملاً نادرست است. ضمن آن‌که در ادامه عبارت نیز واژه‌های به‌کاررفته «روشن‌فکران و اصحاب کتاب» است که مترجم «میزان درک ذهنی همگان» را جای‌گزین آن کرده و بدین ترتیب ترجمه معنای معکوس را از آن‌چه نویسنده بیان کرده است می‌رساند.

15. Still, we do not have to limit ourselves to this type of beauty in medieval thought.

- با این حال، لازم نیست که خود را به این نوع زیبایی محدود سازیم، و خود را در چهارچوب اندیشه قرون وسطایی اسیر کنیم (همان: ۱۵، سطر ۱۷؛ ۱۶، سطر ۱).
- * با این حال، نباید در اندیشه قرون وسطایی خود را به این گونه زیبایی محدود کنیم. توضیح: اساساً محل بحث این کتاب هنر و اندیشه قرون وسطی است و مطالب در چهارچوب همین دوران ارائه شده‌اند. متن به محدود کردن خود به گونه‌ای خاص از زیبایی در این اندیشه اشاره کرده و مترجم با برهم زدن انسجام جمله و تبدیل آن به دو جمله مجزا معنایی مغایر با منظور نویسنده ارائه داده است.

16. Some saint or other is depicted as a figure of beauty, as if in the belief that the more highly coloured something is, the holier it is...

- هرآنچه ماهیتی مقدس دارد، به شکلی «زیبا» توصیف می‌شود، درست به این می‌ماند که گویا تلاش شده است در ذهن دیگران این اندیشه در قالب دیگری شکل گیرد که: هر قدر چیزی رنگین‌تر و شکل‌تر و زیباتر باشد، طبیعتاً از ماهیت مقدس‌تری نیز برخوردار باشد...» (همان: ۲۲، سطر ۱۹؛ ۲۳، سطر ۱-۴).
- * یکی از قدیسان به صورت تندیس از زیبایی تصویر شده، گویا با این باور که هر قدر چیزی رنگین‌تر باشد مقدس‌تر است...

توضیح: واژه «saint» به معنای «قدیس» است و در متن مشخصاً به «تصویر شدن یکی از قدیسان» (عبارت some...or other در زبان انگلیسی بیان‌گر آن است که اسم آمده پس از some نکره است یا در حقیقت معرفی دقیق آن حائز اهمیت نیست؛ این ترکیب شکلی غیررسمی دارد) «به صورت تندیس از زیبایی» اشاره شده که در ترجمه، هم با واژه‌گزینی نادرست و هم با برهم زدن نظم منطقی جمله، مفهومی متفاوت عرضه شده است. ضمن نادرستی معادل‌ها و برگردان عبارت، ترجمه دچار اطناب بیهوده است.

17. So too were a number of texts that dealt with the beauty of an upright soul in an upright body, a Christian ideal of the soul externally revealed.

- به همان اندازه، نوشته‌هایی مربوط به زیبایی روحی پرهیزگار در کالبدی پرهیزگار، و آرزوی مطلوب هر فرد مسیحی به روحی زیبا بود که از بیرون نیز صورتی زیبا داشت (همان: ۲۹، سطر ۱۱-۱۳).
- * نیز چنین بودند شماری از متونی که به زیبایی روحی شرافت‌مند در جسمی استوار می‌پرداختند، آرمان مسیحی روحی که از بیرون آشکار شده.

نقدی بر کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی (مژده مخلصی) ۳۶۵

توضیح: ازیک سو به معنای واژه‌ها توجه نشده و ازسوی دیگر عبارت فارسی فاقد انسجام دستوری است و مفهوم را نیز انتقال نمی‌دهد.

۲.۳ ترجمه نادرست واژه‌ها

1. Some medieval ideas derived also from the Bible and from **the Fathers**;

- البته برخی از افکار و اندیشه‌های قرون وسطایی از کتاب مقدس و نیز از میراث نیاکانمان منشأ می‌گرفت (اکو ۱۳۸۱: ۱۳، سطر ۴-۵).

- * ... و آباء کلیسا نشئت می‌گرفت.

توضیح: «Father» بدین صورت (با F بزرگ) به معنای کشیش (روحانی آیین مسیحیت) بوده و به صورت جمع در چنین متنی به معنای «آباء کلیسا» است.

2. When the **Scholastics** spoke about beauty they meant by this an attribute of God.

- هنگامی که اندیشمندان درباره زیبایی به صحبت می‌پرداختند، مقصودشان صفت الهی بود (همان: ۱۵، سطر ۹-۱۰).

- * هنگامی که فیلسوفان مدرسی در باب زیبایی سخن می‌گفتند منظورشان صفتی الهی بود.

توضیح: واژه «scholastic» به فلسفه مدرسی اشاره دارد و از اصطلاحات رایج در متون مربوط به قرون وسطی است.

3. ... and in so doing he gives an account of **the Cluny style of Romanesque** which is a model of critical description.

- ... او پس از این کار گزارشی از سبک رؤیایی و شاعرانه صومعه کلونی ارائه می‌کند، که نمونه‌ای بارز از توصیفی انتقادگونه به‌شمار می‌رود (همان: ۲۱، سطر ۲۰؛ ۲۲، سطر ۱-۲).

- * ... و در این کار شرحی از سبک کلونی رومانسک عرضه می‌دارد که نمونه‌ای از توصیف انتقادی است.

توضیح: «واژه رومانسک به هنر [غالباً معماری] سده‌های یازدهم و دوازدهم [میلادی] اروپای غربی اطلاق می‌شود (در فرانسه به دلایلی خاص این نام تنها آثار هنری تا نیمه سده دوازدهم را در بر می‌گیرد)» (هارت ۱۳۸۲).

4. It is clear enough what he is **denouncing** here, and on the whole one is disposed to agree with him.

- در این جا به‌خوبی مشهود است که این قدیس بزرگوار در جهت رسیدن به کدامین نتیجه است. اما به‌راستی می‌توان به این واقعیت در دل اقرار کرد که سخنان این نویسنده، به‌جا و شایسته است. آدمی نمی‌تواند از موافقت با او دست کشد (همان: ۲۳، سطر ۵-۸).

- * به‌قدر کافی واضح است که او این جا چه چیز را **تقبیح می‌کند**، و در مجموع آدمی متمایل به موافقت با اوست.

توضیح: واژه «denounce» که به‌معنای «تقبیح کردن» است، به «به‌نتیجه‌رسیدن» برگردانده شده است!

5. And if it does this, what use are the sculptures, the **decorated capitals**?

- چنان‌چه چنین وضعیتی روی می‌دهد، پس به‌راستی آن مجسمه‌ها و آن طراحی‌های زیبا و آن نقاشی‌ها و پول‌هایی که صرف تزئینات داخلی و بیرونی کلیسا شده، چه فایده‌ای برای مؤمنان به‌ارمغان آورده است؟ (همان: ۲۳، سطر ۱۹-۲۰؛ ۲۴، سطر ۱).

- * و اگر چنین می‌کند، مجسمه‌ها، سرستون‌های تزئین‌شده، به چه کار می‌آیند؟ توضیح: «capital» در معماری به‌معنای «سرستون» است که گویا به «پول‌هایی که صرف تزئینات داخلی و بیرونی کلیسا شد» برگردانده شده است و به‌نظر می‌رسد مترجم عبارت «آن طراحی‌های زیبا و آن نقاشی‌ها» را برای ترجمه واژه «decorated» («تزئین‌شده») آورده که کاملاً نادرست است.

6. If we are not ashamed of its foolishness, why at least are we not angry **at the expense**?

- چنان‌چه از حماقت این چیزها دست‌خوش خجالت و سرافکندگی نگردیم، پس چرا به همان اندازه، دچار خشم و غضب هم نمی‌شویم؟ (همان: ۲۴، سطر ۲۰).

- * اگر از بلاهت آن شرم‌سار نیستیم، دست‌کم چرا هزینه صرف‌شده ما را خشمگین نساخته است؟

توضیح: این جا مقصود از «expense» «هزینه صرف‌شده» برای تزئینات به‌کاررفته در کلیساهاست و «to be angry at something» به‌معنای «خشمگین شدن از» چیزی است. با برگردان نادرست عبارت «at the expense» به «به همان اندازه» مفهوم کل جمله دچار اشکال شده است (در زبان انگلیسی، صورت کلی عبارت «at the expense of somebody/ something»

به معنای «به بهای کسی / چیزی» یا «به هزینه کسی / چیزی» است، که البته در این جمله این صورت کامل دیده نمی شود و حرف اضافه «at» مربوط به فعل «to be angry» است).

7. We need only mention **Aquinas's Office of the Blessed Sacrament**.

- کافی است تنها از سن توماداکن نام ببریم که چه نکاتی زیبایی درباره مراسم مقدس کلیسای به رشته تحریر درآورده است (همان: ۲۵، سطر ۱۷؛ ۲۶، سطر ۱).

- * فقط لازم است به دعای آیین عشای ربانی آکوئیناس اشاره کنیم.

توضیح: «Office of the Blessed Sacrament» به دعایی که آکوئیناس برای آیین عشای ربانی نوشته است اشاره دارد. ضمناً بهتر آن است که نامها به آنچه در زبان مقصد رایج و شناخته شده اند برگردانده شوند.

8. We think of Villon's **most poignant refrain**: ...

- آدمی می تواند به یاد شعر زیبای وی بین بیفتد آن هنگام که نالان اظهار می دارد: ... (همان: ۲۸، سطر ۱۷).

- * به اندوه بارترین ترجیع بند ویون می اندیشیم که: ...

توضیح: واژه «poignant» که به معنای «اندوه بار» است به «زیبا» برگردانده شده است و واژه «refrain»، که «ترجیع بند» معنا می دهد، این جا «شعر» ترجمه شده است.

9. The Medievals, in fleeing to this kind of beauty, **restored** the aesthetic in the face of death.

- مردم قرون وسطی، با شتابی عجولانه به سوی این نوع زیبایی، اصول زیباشناختی را با چهره مرگ، در هم آمیختند (همان: ۲۹، سطر ۴-۵).

- * قرون وسطاییان، در گریز به سوی این گونه زیبایی، زیبایی شناسی را در چهره مرگ بازآفرینی کردند.

توضیح: واژه «restore» به معنای «بازآفرینی کردن» است که به «درهم آمیختن» برگردانده شده و معنای جمله با گزینش معادل نادرست تغییر یافته است.

۳.۳ واژه ها و عبارات ترجمه نشده

در این بخش، واژه ها یا عبارات سیاه از ترجمه جانداخته شده اند. علاوه بر جمله مورد نظر، اندکی از جمله بعدی نیز (از هر دو متن انگلیسی و فارسی) آمده است تا نبود این عبارات مسجل شود. در این موارد، به دنبال *، ترجمه واژه ها یا عبارات جافتاده آمده و باتوجه به

کاربرد قلم سیاه برای نمایش عینی آنچه در ترجمه غایب است، به توضیح نیازی نخواهد بود (به‌جز یک مورد که معنای یک اصطلاح تخصصی در توضیح آمده است).

1. It is true that I also refer to the secular culture whenever it is required to better understand the sense of a given philosophical statement, **just as I frequently mention the patristic sources of the Schoolmen**. But I do not...

- البته این نیز حقیقت دارد که در هر کجا که لازم می‌نموده است از فرهنگ غیرروحانی نیز سخن گفته‌ام تا خواننده گرامی بتواند با سهولت بیش‌تری به درک معنای برخی از جملات فلسفی نائل آید. اما من نخواسته‌ام که صرفاً درباره... (اکو ۱۳۸۱: ۴، سطر ۱۵؛ ۵، سطر ۱).

- * ... دقیقاً همان‌گونه که به‌کرات به منابع آبابی فیلسوفان مدرسی اشاره می‌کنم.

2. The field of **medieval aesthetics** is a rich and rewarding one, and such monumental works as Edgar de Bruyne's *Etude's d'esthetique medieval* have brought to light a great deal of material which had formerly gone unnoticed. In this book I shall examine...

- قلمرو اصول زیبایی‌شناسی، از غنای خاصی برخوردار است. در این کتاب، ما به بررسی برخی از... (همان: ۱۱، سطر ۱۱-۱۲).

- * عرصه زیبایی‌شناسی قرون وسطی عرصه‌ای غنی و ارزش‌مند است و آثار مهمی هم‌چون *Etude's d'Esthetique Medieval*، تألیف ادگار بروین، حجم عظیمی از مطالب را که قبلاً مورد توجه نبودند پیش چشم قرار داده‌اند....

3. For within each particular system references to aesthetic issues are often scattered and hard to synthesise, **and ideas are often bandied back and forth among authors without, in many cases, undergoing any material change**. Methodologically, medieval philosophy was ...

- زیرا همواره در داخل هر نظام خاصی، اظهارات نظری درباره اصول زیبایی‌شناسی ارائه شده است، که به‌سختی می‌توان موفق به تحلیل و یا درک آن‌ها شد (چراکه عمیقاً ریشه در مباحث فلسفی دارد...).

درواقع فلسفه قرون وسطایی... (همان: ۱۱، سطر ۱۸-۲۰).

- * زیرا درون هر نظام ویژه اشارات به امور زیبایی‌شناسانه غالباً پراکنده بوده و تلفیق آن‌ها دشوار است و اندیشه‌ها غالباً میان نویسندگان ردوبدل می‌شوند بدون آن‌که، در بسیاری موارد، به هیچ‌گونه تغییر جدی تن در دهند.

4. Innovations came without fanfare, even secretly, and developed by fits and starts until it was eventually absorbed within a free-and-easy syncretism. By looking at the ...

- هر نوع تجددگرایی، و هر نوع افکار بدیع و نوپردازانه، بدون هیاهو و جنجال از راه می‌رسید، و حتی بیش‌تر تمایل به این داشت که ماهیتی رمزگونه و پنهانی داشته باشد. با نگاه کردن به این... (همان: ۱۱، سطر ۲۲-۲۳؛ ۱۲، سطر ۱).

- * نوآوری‌ها بدون هیاهو، حتی مخفیانه، می‌آمد و به‌صورت نامستمر گسترش می‌یافت تاجایی که نهایتاً در تلفیقی بی‌قیدوبند جذب می‌شد....

5. And if it does this, what use are the sculptures, the decorated capitals? In the cloisters meanwhile, why do the studious monks have to face such ridiculous monstrosities? What is the point of this...

- چنان‌چه چنین وضعیتی روی می‌دهد، پس به‌راستی آن مجسمه‌ها و آن طراحی‌های زیبا و آن نقاشی‌ها و پول‌هایی که صرف تزئینات داخلی و بیرونی کلیسا شده، چه فایده‌ای برای مؤمنان به‌ارمغان آورده است؟... هدف از این زیبایی... (همان: ۲۳، سطر ۱۹-۲۰؛ ۲۴، سطر ۱).

- * و اگر چنین می‌کند، مجسمه‌ها، سرستون‌های تزئین شده، به چه کار می‌آیند؟ چرا باید راهبان سخت‌کوش در حین عبور از دهلیزهای صومعه با چنین اجسام غول‌آسا و استهزاآمیزی مواجه شوند؟...

6. This is an aesthetic variation on the moralistic theme of ubi sunt, a constant theme in the medieval culture...

- این تغییری نامحسوس در مبحث زیبایی‌شناسی و موضوعی است که پیوسته در فرهنگ قرون وسطی مشاهده و تکرار می‌شود... (همان: ۲۸، سطر ۷-۹).

- * این شکلی زیبایی‌شناسانه است از مضمون اخلاقیِ اوبی سونت، مضمونی پایدار در فرهنگ قرون وسطی...

توضیح: اوبی سونت درون‌مایه‌ای شاعرانه است که بر طبیعت گذرای جوانی، زندگی، و زیبایی تأکید می‌کند و به‌طور اخص در اشعار لاتین قرون وسطی به‌وفور دیده می‌شود.

۴.۳ افزودن بر متن اصلی

چنان‌که پیش‌تر ذکر شد، به‌طور کلی، ترجمه این کتاب با اطناب همراه است، اما در این بخش مواردی آمده است که بر متن بار معنایی اضافی تحمیل می‌کنند. واژه‌ها و عبارات سیاه بر متن افزوده شده‌اند. در این موارد نیز، باتوجه‌به نمایش افزوده‌ها با قلم سیاه، به توضیح نیازی نخواهد بود.

1. And whether, and how, theory was a stimulus and orientation for artistic experience and practice.

- و این‌که چگونه نظریه‌ای فلسفی، می‌توانسته است به‌عنوان محرک و مسیری برای تجربه هنری و اجرای ملموس هر اندیشه هنری و معنوی به‌شمار رود؟ (اکو ۱۳۸۱: ۱۰، سطر ۲-۳).

- * و آیا نظریه محرک و سمت‌دهنده‌ای برای تجربه و کنش هنری بود و به چه صورت.

2. The foundations were laid for Mannerist doctrines of genius and imagination.

- و این شروع پایه‌گذاری مکتب منریست بود، که از ورود نبوغ و نیروی تخیل خبر می‌داد، و به‌عنوان منادی مباحث تازه‌تری به‌شمار می‌رفت (همان: ۱۲، سطر ۱۹-۲۰).

- * پایه‌ها برای عقاید منریستی مربوط به نبوغ و تخیل نهاده شد.

3. The drama of the ascetic discipline lies precisely in a tension between the call of earthbound pleasure and a striving after the supernatural.

- درواقع، نکته غم‌انگیز و دشوار درام موجود در ریاضت و انضباط معنوی یک راهب، دقیقاً در همین فشار روحی میان آوای لذت زمینی (دنیوی)، و نیاز و کشش شیفته‌وار به‌سوی عالم ماوراء وجود داشته است (همان: ۱۷، سطر ۱۲-۱۴).

- * ماجرای ریاضت زاهدانه دقیقاً در تنش میان ندای لذت دنیوی و جهد برای نیل به ملکوت نهفته است.

4. It was attacked just because of its powerful attraction, which was felt to be out of keeping with the sacred nature of its environment.

- اتفاقاً دقیقاً به‌دلیل زیبایی‌شان موردحمله قرار می‌گرفت، و به‌خاطر جذابیت بسیار عمیق و قدرت‌مندانه‌ای که بر ذهن و قلب فرد مؤمن پدید می‌آورد...

روحانیون مزبور معتقد بودند که استفاده از چنین چیزهایی، آن هم در مکانی که حالت تقدس طبیعی آن می‌بایست بر هرچیزی فائق باشد، کاملاً زائد و غیرالزامی می‌نمود (همان: ۲۰، سطر ۵-۹).

- * (تزئین) دقیقاً به دلیل جاذبه قدرت‌مندش، که احساس می‌شد در ناهم‌سازی با طبیعت مقدس محیطش است، موردحمله بود.

۴. نتیجه‌گیری

ترجمه متون تخصصی، علاوه بر تسلط به زبان مبدأ و مقصد، نیازمند برخورداری از دانش مربوط و اشراف به موضوع موردبحث است. ترجمه این گونه متن‌ها عملی خطیر، ظریف، و چالش‌برانگیز است و سهل‌انگاری را برنمی‌تابد. مترجم باید در جهت حفظ انسجام و نظم منطقی جملات تلاش کند و انطباق با متن اصلی و انتقال جامع مفاهیم را مدنظر داشته باشد و در کاربرد واژه‌ها و برگردان اصطلاحات تخصصی نهایت دقت را به خرج دهد. ضمن رعایت این موارد، می‌بایست حداقل حضور را در متن داشته باشد و از اعمال تغییرات تأثیرگذار و ابراز کلمات یا عباراتی که برخاسته از استنباط و نظریات شخصی وی هستند پرهیزد تا خواننده بتواند بدون واسطه با متن روبه‌رو شود. به بیان دیگر، باید کتاب را هم چون امانتی فرض کند که وظیفه انتقال آن را برعهده دارد و شرط مهم امانت‌داری صیانت از گفتار نویسنده و دست‌نخوردگی متن اوست.

ترویج سنت نقد ترجمه، علاوه بر شناساندن ترجمه‌های سزاوار و شایسته به مخاطبان، می‌تواند مترجمان را از ارائه برگردان‌های ناستوار بازدارد و مؤسسات انتشاراتی را به نظارت هرچه بیش‌تر بر متون ترجمه‌شده وادارد. نوشتار حاضر حاصل مقابله خط‌به‌خط ترجمه فارسی کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی با نسخه انگلیسی آن است. البته، باتوجه به شمار فراوان ایرادات وارد، تنها موارد مربوط به ۲۵ صفحه نخست کتاب در این صفحات گنجانده شده و از پرداختن به مواردی که مترجم توانسته است به‌هرترتیب معنا را انتقال دهد پرهیز شده است. به‌گواه آنچه از نظر گذشت، متأسفانه ترجمه مزبور پذیرفته نیست و، باتوجه به اهمیت این کتاب، بازنگری جدی در آن ضروری به نظر می‌رسد. جای تعجب است که ترجمه در سال ۱۳۸۱، یعنی هجده سال پیش، انجام گرفته و تاکنون نه نقدی بر آن نگاشته شده و نه موردبازنگری واقع شده است!

پی‌نوشت‌ها

۱. از جمله بنگرید به:

Morris, Michael (Jan. 1988), "Book Reviews: *Art and Beauty in the Middle Ages*", *The Thomist: a Speculative Quarterly Review*, The Catholic University of America Press, p. 181-183.

Collinson Diane (March. 1987), "Book Reviews: *Art and Beauty in the Middle Ages*", *The British Journal of Aesthetics*, vol. 27, no. 3, 1, p. 286-287.

2. Milano, Marzorati (1959), "Momenti e Problemi di Storia dell'Estetica", *Dall'Antichita Classica al Barocco*, vol. 1, p. 115-230.

۳. متن انگلیسی کتاب ۱۱۹ صفحه است.

۴. بنگرید به:

<https://www.goodreads.com/book/show/10519.Art_and_Beauty_in_the_Middle_Ages>.

۵. مقایسه این دو کتاب، که تاریخ نگارش اولیه آن‌ها اندکی باهم تفاوت دارد (تقدم با کتاب اکوست)، گواهی است بر ایجاز کتاب اومبرتو اکو. درحالی‌که جلد دوم کتاب تاتارکیویچ (چنان‌که از عنوانش انتظار می‌رود) با نگاهی گاه‌شمارانه و بر مبنای تفکیک جغرافیایی در ۳۰۳ صفحه و با قطعی بزرگ‌تر نگاشته شده، کتاب اکو بسیار موجزتر بوده و بیش‌تر بر مفاهیم استوار است.

۶. متن فارسی کتاب ۲۶۸ صفحه است.

کتاب‌نامه

اکو، اومبرتو (۱۳۸۱)، *هنر و زیبایی در قرون وسطی*، ترجمه فریده مهدوی دامغانی، تهران: تیر. بریجانیان، ماری (۱۳۹۰)، *فرهنگ اصطلاحات فلسفه و علوم اجتماعی*، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

حق‌شناس، علی محمد (۱۳۹۱)، *فرهنگ معاصر هزاره*، تهران: فرهنگ معاصر.

هارت، فردریک (۱۳۸۲)، *سی‌ودو هزار سال تاریخ هنر*، ترجمه موسی اکرمی و دیگران، تهران: پیکان.

Eco, Umberto (1986), *Art and Beauty in the Middle Ages*, Hugh Bredin (trans.), New Haven: Yale University Press.

Newmark, Peter (1988), *A Textbook of Translation*, New York: Prentice-Hall International.

Tatarkiewicz, Wladyslaw (1999), *History of Aesthetics*, vol. 2, R. M. Montgomery (trans.), Bristol: Thoemmes Press.